

monsèn Antoni Maria Alcover, es preténia promoure una xarxa de difusió i defensa de la llengua catalana. Les entitats implicades foren la UIB, l'Institut d'Estudis Catalans, l'Institut Joan Lluís Vives, la Societat Arqueològica Iul·liana, l'Obra Cultural Balear, la Fundació Mossèn Alcover i el Bisbat de Mallorca.

Així mateix, l'octubre de 2002 es varen celebrar els 40 anys de l'OGB, el 25è aniversari de la Manifestació per l'Autonomia del 29 d'octubre de 1977 i una diada per la llengua organitzada pels Joves de Mallorca per la Llengua. Els dos primers esdeveniments tingueren lloc a Palma i el tercer, a Soller.

També ha anat en augment la participació dels mallorquins a la Universitat Catalana d'Estiu de Prada (el Rosselló). L'agost de 2002 hi assistiren una cinquantena d'alumnes i una quinzena de professors.

Un altre factor important ha estat la quasi permanent hostilitat de Madrid contra el poder autonòmic, en part perquè només entre el 1996 i el 1999 coincidí en el poder a l'Estat i a les Illes Balears la mateixa força política, ja hem esmentat diversos recurssos d'inconstitucionalitat i consideram rellevant l'exclusió de les Illes del Pla energètic estatal i la negativa a desenvolupar el règim especial per a les Balears —REB— (2002). A més, la nova llei d'Educació aprovada el juny de 2002, marginava l'ensenyament de la llengua catalana.

L'estiu i la tardor de 2002, el PP intentà criminalitzar el nacionalisme del PSM i accentuà així l'abisme que separa els dos partits. El novembre de 2002, la Conferència Episcopal espanyola condemnà el dret a l'autodeterminació, amb l'única oposició d'alguns bisbes catalans i bascs. El desembre de 2002, la ja tradicional manifestació del 31 de Desembre, convocada per la Plataforma homònima, reuní uns 2000 nacionalistes pels carrers de Palma.

ALGUNES CONCLUSIONS

El desenvolupament del nacionalisme polític i cultural s'ha produït, després de la llarga fase del franquisme, en un context afavorit per la nova situació política, especialment en els anys de la transició i de la construcció de l'estat de les autonomies, i també per una relativa millora de la cultura i l'educació.

Tanmateix, ben aviat es varen veure els límits d'aquesta nova situació, que es varen fer evidents en els pactes autonòmics del juliol de 1981, que preveïen una autonomia de segona, i, en restat de tercera o quarta categoria. Així mateix, fracassà completament l'opció del que podríem anomenar catalanisme polític estricte, que si bé no va tenir mai un suport important, en els anys d'incertesa de la transició gaudí d'un cert protagonisme. A partir de 1995, i sobretot de 1999, els nacionalistes aconseguiren parcel·les de poder i el seu discurs fou parcialment assumit per l'esquerra estatalista. Paradoxalment, es completava en l'àmbit estatal el rearmament ideològic del nacionalisme espanyol, especialment agressiu des de 2000.

Tot això es va produir paral·lelament a una situació demogràfica extremadament complexa. En els anys vuitanta, havia minvat la immigració, tot i que mai no es va aturar, però en els anys noranta hi va haver un creixement de proporcions gegantines, numèricament comparable a la immigració dels anys seixanta. Amb tot, l'emigració dels noranta ha estat més plural, ja que, si bé han persistit els castellans espanyols s'han incorporat a la immigració col·lectius nord-africans, sud-saharians, llatins americans i europeus de l'Est. A més, ha augmentat el nombre de nord-europeus, especialment alemanys. Entre el 1991 i el 2001, les Illes Balears han incrementat la població en 132.531 habitants, bàsicament a causa de la immigració.

Pel que fa a la qüestió nacional, l'arribada d'aquesta població no catalanoparlant s'ha d'entendre en el context d'una irruïna persistència dels habbits diglossics, fruit de segles de marginació, i de la continuació i, en ocasions, l'accentuació de la voluntat unificadora i castellànista de l'Estat espanyol i dels grans mitjans de comunicació espanyols, especialment evident des de 2000. Així, si bé una minoria s'ha integrat i fins i tot, en alguns casos, ha adquirit protagonisme al si de les associacions i els grups nacionalistes,